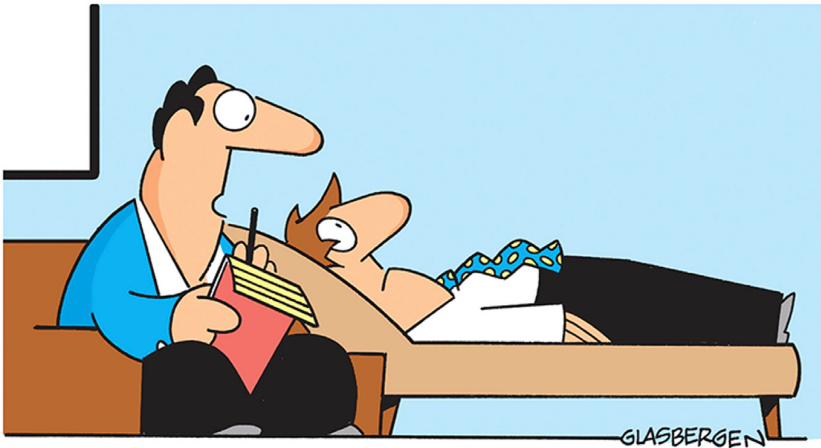

Hugleiðingar við starfslok

Timinn er skráttinn skepna. Þegar ég lít til baka yfir 45 ár í geðlækningum er eins og þetta tímabil hafi liðið eins og örskot. Það reyndist mér erfiðara en ég hafði haldið að hætta störfum þótt á árunum þar á undan hafi verið notalegt að geta unnið minna eftir því sem ellitengdir heilsubrestir fóru að herja á. Þegar ég að lokum kvaddi síðasta sjúklinginn sat eftir tómarúm, sorg og söknuður. Við lækna höldum gjarnan að við störfum við að hjálpa fólki og vonandi er gagn af starfi okkar en þó ekki eins oft og við vildum óska. En hvað gerir starfið, samstarfsfólkið og sjúklingarnir fyrir okkur? Því verður hver að svara fyrir sig en hvað mig varðar var starfið tímafrekt, krefjandi, stundum þreytandi, alltaf forvitnilegt og jafnvel spennandi. Það sem gaf mér mest var að starfa náið með sjúklingum enda hafði ég lagt mig

© Randy Glasbergen / glasbergen.com

Ég ætla að panta blóðgjöf. Við skiptum B-neikvæðu blóðinu þínu út fyrir B-jákvætt. Sjáum hvort það lækna þunglyndið.

sérstaklega eftir viðtalsmeðferð í sérnáminu. Hver sjúklingur var ný áskorun, átti sína eigin sögu og persónuleika sem mótast hafði til dæmis af arfgengi, ýmiss konar áföllum og lífsmáta þvert á hinar ýmsu geðgreiningar. Enn i dag höfum við geðlækna litlar líffræðilegar rannsóknir sem geta leiðbeint okkur varðandi greiningar og meðferð þannig að vinnan varð oft eins og að leysa flókna ráðgátu, rétt eins og gerist í bestu krummum.

Geðlækningar urðu með tímanum ekki eingöngu vinnan mín heldur helsta og jafnvel eina áhugamálið. Mig grunar að ég hafi átt þessa sérvisku sameiginlega með hluta af því ágæta fagfólki í geðfræðum sem ég bar gæfu til að vinna með til lengri eða skemmri tíma.

Bylting varð í geðlæknisfræði um miðja síðustu öld með tilkomu raflostmeðferðar og geðlyfja, sem gjörbreytti horfum og líðan fjölda sjúklinga. Á starfsævi minni hefur margt þokast í rétta átt. Gamla freudíska viðtalsmeðferðin sem ég lærði hefur vikið fyrir nýrri afbrigðum sem hafa verið sannprófuð og skila umtalsverðum árangri. Þekkingu á starfsemi heilans, einkum boðefnakerfum, hefur fleygt fram. Nýrri lyf hafa færri aukaverkanir en þau eldri, sum hafa aðra verkun og eru mikilvæg viðbót í meðferð. Nýjar aðferðir

lofa góðu, svo sem ketamín og heilaörvun. Framfarir hafa orðið varðandi sálfélagslegan stuðning við sjúklinga og aðstandendur, má til dæmis nefna „jafningjastuðning“; þeir sem náð hafa ásættanlegum bata af geðsjúkdómum miðla þar af reynslu sinni til þeirra sem standa mitt í auga stormsins. Sú nálgun hefur lengi reynst vel í baráttunni við fíknisjúkdóma og við ýmsa aðra sjúkdóma, svo sem krabbamein. Snemmgreining

Halldóra Ólafsdóttir
geðlæknir

geðrofssjúkdóma, skjót inngríp og öflugri þjónusta við þann hóp sjúklinga hefur skilað árangri. Greiningar og lyfjameðferð á ADHD hafa verið í veldisvexti, mörgum til gagns en stundum ofgreint og ofmeðhöndlað. Tíðni sjálfsvíga hefur staðið í stað, þrátt fyrir margvíslegar tilraunir og „átakaverkefni“ til að draga úr þeim skelfilega vanda.

Þjónusta við sjúklinga með erfiðar lyndis- og kvíðaraskanir virðist vera brotakenndari en áður og mætti þar vera meiri samfella og langtímasýn. Fáir geðlækna starfa nú orðið á stofu en þeir gátu hér áður fyrir sinnt þessum hóp sjúklinga eins lengi og þurfti og með minni tilkostnaði en gertist á stofnunum.

Sumir af bestu geðlæknum sem ég þekki stunduðu sérnám sitt hérlendis. Það er þó umhugsunarefni hversu fáir geðlækna hafa sótt framhaldsnám erlendis hin síðari árin. Ég tel að geðlæknisfræðin hér á landi geti orðið of „innræktuð“, fái fagið ekki reglulega innspýtingu og hvatningu af þeirri þekkingu og færni sem best gerist í fjölmennari samfélögum.

Að lokum má vitna í Freud: „Lífleðlisfræði og líflefnafræði munu að líkindum leiða til þekkingar sem okkur getur ekki dreymt um á þessu stigi og því kollsteypt öllum kenningum okkar.“* Meira en heilli öld síðar tek ég undir þau orð og tel að framtíð geðlækninga muni byggjast á bættri þekkingu á taugalífeðlis- og líflefnafræði heilans.

* Lauslega þýtt úr „Beyond the Pleasure Principle“, S. Freud 1920: